

Дати

МІЖНАРОДНІЙ АСОЦІАЦІЇ АКАДЕМІЙ НАУК – 10 РОКІВ

Міжнародна асоціація академій наук заснована 23 вересня 1993 р. Саме тоді в м. Києві відбулися її установчі збори за участю керівників національних академій наук країн Азії та Європи, які підписали угоду про створення МААН.

МААН – міжнародна неурядова організація, створена з метою об'єднати зусилля академій наук у розв'язанні на багатосторонній основі найважливіших наукових проблем, у збереженні й розвитку творчих зв'язків між ученими.

МААН має такі категорії членства: повноправні члени, спостерігачі й асоційовані члени. На правах повноправних членів до Асоціації входять академії наук Азербайджанської республіки, Республіки Білорусь, Соціалістичної Республіки В'єтнам, Грузії, Республіки Казахстан, Киргизької Республіки, Республіки Молдова, Російської Федерації, Республіки Таджикистан, Туркменістану, Республіки Узбекистан і України. Статус спостерігача має Словацька академія наук. Асоційованими членами МААН є Об'єднаний інститут ядерних досліджень (Дубна), Російський гуманітарний науковий фонд, Російський фонд фундаментальних досліджень, Московський фізико-технічний інститут (державний університет), Білоруський республіканський фонд фундаментальних досліджень і Московський державний університет імені М. В. Ломоносова. Права та обов'язки асоційованих членів визначаються спеціальною угодою, яку вони підписують з МААН.

Вищим органом МААН є Рада, до складу якої входять президенти академій наук – членів Асоціації або делеговані ними особи. Як правило, рішення Ради приймаються на основі консенсусу. Керівники організацій – асоційованих членів МААН – беруть участь у роботі Ради Асоціації з правом дорадчого голосу.

У період між засіданнями Ради діяльністю Асоціації керує її президент. З моменту утворення й до теперішнього часу президентом МААН є президент НАН України Б.Є.Патон, якого неодноразово переобирали на цю посаду. Віце-президентами МААН на засіданні Ради Асоціації (м. Душанбе, 17 квітня 2001 р.) обрані президент Академії наук Грузії акад. АН Грузії А.Н.Тавхелідзе та президент Академії наук Республіки Таджикистан У.М.Мірсаїдов.

Штаб-квартира МААН міститься у Києві.

У 1994 р. Указом Президента України МААН отримала офіційне визнання з боку держави.

З самого початку діяльності МААН приділяє серйозну увагу обміну інформацією. Завдяки зусиллям Асоціації між академіями наук, які входять до її складу, здійснюється обмін річними звітами, відомостями про міжнародні конференції, семінари тощо. Дуже важливим є обмін нормативно-правовими документами, що ухвалюються у країнах Співдружності з питань розвитку й реформування сфери науки.

Асоціація до певної міри налагодила між академіями наук безвалютний обмін науковою періодикою та монографіями. З метою подальшого розширення обміну інформаційними ресурсами при Асоціації створено Раду директорів наукових бібліотек й інформаційних центрів національних академій наук (голова Ради – акад. НАН України О.С.Онищенко), засідання якої проводяться щороку на базі Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. Надзвичайно важливий напрямок діяльності цієї Ради – організація обміну актуальною інформацією через комп'ютерні мережі. Так, читачі НБУ ім. В.І.Вернадського мають доступ до електронних каталогів і загальнодоступних баз даних

Російської академії наук (РАН) у Москві, Санкт-Петербурзі та Новосибірську. Своєю чергою, користувачі цих бібліотек отримують можливість працювати через Інтернет з інформаційними ресурсами бібліотеки НАН України.

З метою вивчення та розповсюдження досвіду охорони й практичного використання інтелектуальної власності у країнах СНД, підготовки пропозицій щодо вдосконалення міжнародної та внутрішньої (національної) передачі технологій, надання методичної та експертної допомоги при підписанні договорів на передачу технологій у 1998 р. при МААН створено Консультативну раду з питань охорони інтелектуальної власності й передачі технологій (голова — акад. НАН України А.П.Шпак), до складу якої увійшли вчені всіх академій наук — членів МААН. У травні 2000 р. в Києві відбулося її перше засідання.

Важливим напрямом діяльності МААН є участь в організації та проведенні важливих міжнародних симпозиумів, конференцій, семінарів. Як приклад можна навести проведення у 1996—2000 рр. у Києві на базі НАН України за фінансової підтримки організації інтелектуальної власності чотирьох міжнародних семінарів для вчених та спеціалістів країн СНД з питань охорони інтелектуальної власності.

Окремо варто відзначити діяльність МААН, спрямовану на підвищення наукової освіти громадськості, престижу науки та вчених, виховання академічних традицій. Рада МААН усвідомлює, що досягнення реальної державної підтримки науки та вчених залежить також і від суспільства, яке має бути готовим до адекватної оцінки їх значущості. З цієї метою Асоціація досить вдало використовує визначні події в житті наукової спільноти: так, лише за останні роки за участю МААН відсвятковано ювілеї академій наук України, Росії, Білорусі й Таджикистану.

МААН проводить активну видавничу діяльність. За останні роки видані 28 номерів бюлетеню МААН, неодноразово публікувались довідкові видання про МААН англійською та російською мовами.

Асоціація має власну нагороду — медаль МААН “За сприяння розвитку науки”, якою нагороджуються визначні державні та громадські діячі за підтримку науки. Самих лише зусиль академій наук, які входять до МААН, недостатньо для відновлення і розвитку наукових зв'язків. Тому з моменту свого утворення Асоціація намагалася встановити конструктивний діалог із владними структурами країн СНД та інформувала їх про колективну думку вчених академій наук країн Співдружності. Цій меті служать звернення Ради МААН до глав держав, урядів і парламентів країн СНД, листи президента Асоціації на адресу президентів окремих країн з питань функціонування національних академій наук, зустрічі членів Ради МААН з президентами тих країн, де проводяться їх засідання. Такі зустрічі дозволяють загострювати увагу вищих посадових осіб на проблемах у сфері науки, пропонувати конструктивні шляхи їх вирішення, враховуючи попередній досвід, який часто буває останнім аргументом, що дозволяє розв'язати питання на користь інтересів наукової спільноти.

У листопаді 1994 р. МААН запропонувала розглянути на засіданні Ради глав держав СНД питання про відтворення спільного наукового простору в межах Співдружності. Цю ініціативу Асоціації активно підтримав Президент Л.Д.Кучма. В результаті глави урядів країн СНД у листопаді 1995 р. підписали Угоду про створення спільного науково-технологічного простору країн-учасниць СНД. Ця угода містить положення, що визначають функції й місце МААН у питаннях практичного утворення такого простору.

Асоціації належить важлива роль у реалізації Угоди про створення спільного науково-технологічного простору; при цьому вона активно співпрацює з Міждержавним комітетом з науково-технологічного розвитку. Конструктивній роботі МААН та Міждержавного комітету сприяє підписання у 1996 р. “Основних принципів взаємодії та співробітництва Міждержавного комітету з науково-технологічного розвитку і Міжнародної асоціації академій наук”.

Діяльність МААН — і в першу чергу Ради МААН — безперечно, сприяла розгортанню в країнах СНД роботи з утворення законодавчої бази, необхідної для збереження і розвитку сфери науки. На цей час у більшості країн Співдружності вже прийняті закони про наукову діяльність, про академії наук; в інших країнах досить успішно йде робота щодо їх підготовки. У згаданих законах містяться положення, суть яких полягає в підвищенні престижу праці вчених, припливу в науку талановитої молоді; в цілому вони створюють певні державні

гарантії запобігання руйнівним процесам, що мали місце в останнє десятиріччя у сфері науки в країнах СНД. Питання розвитку й удосконалення законодавчої бази науки, виконання прийнятих законів повною мірою лишаються в центрі уваги Асоціації.

Одним із найважливіших результатів діяльності Асоціації є те, що вона певною мірою сприяла збереженню наявної в країнах СНД системи організації академічної науки, що склалася історично і багато в чому себе виправдала. На думку МААН, всі форми організації фундаментальних досліджень, створені науковою спільнотою, є її здобутком і мають право на існування й розвиток; їхня специфіка й різноманітність зумовлені тим, що вони враховують історичні особливості становлення і розвитку науки в конкретній країні.

МААН прагне підтримувати тісні контакти з ЮНЕСКО, брати активну участь у заходах, які реалізує ЮНЕСКО.

Так, питання підготовки до Всесвітньої конференції “Наука у XXI столітті: нові зобов’язання” (Будапешт, 1999), участі в ній академії наук, що входять до Асоціації, втілення в життя рекомендацій, прийнятих на Всесвітній конференції, були в центрі уваги МААН на всіх засіданнях її Ради, починаючи з 1997 р. Зокрема, за рішенням Ради МААН у плані підготовки до згаданої конференції у жовтні 1998 р. в Києві за участі Асоціації проведено Міжнародну конференцію “Трансформація наукових систем у державах з перехідною економікою та роль науки у суспільстві, що змінюється”, яка мала статус асоційованої зі Всесвітньою конференцією. На засіданні Ради МААН, що відбулося 21–22 червня 2000 р. в Об’єднаному інституті ядерних досліджень (Дубна, Російська Федерація), було прийнято рішення на підтримку підсумкових документів Всесвітньої конференції. У вересні 2001 р. в Києві МААН за підтримки ЮНЕСКО та Європейської комісії провела міжнародний симпозиум “Роль міжнародних організацій у розвитку загальноєвропейського науково-технологічного простору”, що мав широкий резонанс серед громадськості.

МААН зацікавлена в тому, щоб взаємозв’язок з ЮНЕСКО здійснювався на постійній основі. Безперечно, цьому могло б сприяти зарахування Асоціації до тих організацій, з якими ЮНЕСКО підтримує офіційні відносини співробітництва. Такий статус збільшив би можливості Асоціації для вагомшого внеску в розвиток науки, встановлення нових взаємовідносин науки та суспільства і в цілому дозволив би активніше сприяти досягненню високих цілей, які стоять перед ЮНЕСКО. Клопотання МААН про зарахування до таких організацій підтримано національними комісіями окремих країн СНД у справах ЮНЕСКО і в цей час розглядається в ЮНЕСКО.

МААН готова стати активним учасником у процесі поглиблення взаємодії міждержавних організацій, вдосконалення узгоджених дій для розвитку міжнародного співробітництва, формування спільного науково-технологічного простору, загальноєвропейського зокрема.

